

Il Grischun al Marché-Concours a Saignelégier

■ (cc) Dals 9 fin als 11 d'avust 2013 vegnan a sa preschentar ils chantuns Grischun e Glaruna sco chantuns envidads al Marché-Concours national de Chevaux a Saignelégier (JU). Ils dus chantuns envidads sa preschentan sut la devisa: «Autas muntognas e Francas Muntognas: rendez-vous sin ils culms». Questa devisa accentuescha las valurs ch'ils dus chantuns vulesan trasmetter: «tradiziuns e cosmopolitsem – fort en traditions et ouvert au monde». Il chantun Grischun è vegni envidà l'atun 2007 dal comité dal Marché-Concours national de chevaux per l'occurrenza da l'onn 2012. Sin fundament d'ina dumonda dal chantun Glaruna è la participaziun vegnida suspendida – a favur d'ina cumparsa cuminaivla – sin ils 9 fin als 11 d'avust 2013. Las lavurs preparativas en vegnidas fatgas d'in comité d'organiziun cuminaivel dals dus chantuns envidads, sut la direcziun politica dal president da la regenza Hansjörg Trachsel (GR) e dal president da la regenza Andrea Bettiga (GL). Il project custa tut en tut 400 000 francs.

Geograficain en il chantun Giura ed ils dus chantuns envidads fitg distants. La devisa duai exprimer tge ch'è ina chaussa cuminaivla dals trais chantuns e tge ch'è impurtant per els: en il Grischun ed en il Glaruna las muntognas che caracteriseschan la cuntrada ed il turissem ed en il Giura las Francas Muntognas che dattan er la temprà a la cuntrada e ch'èn enconuschentas per la tratga dals chavals freiberger. Il Marché-Concours è in'ocasiun bainvegna per tgirar contacts amicabels.

Las cursas da chavals a Saignelégier èn adina in spitachel per ils aspectaturs.

FOTO SWISS IMAGE

Tradizionalmain aveva lieu il Marché-Concours cunzunt per il commerzi e per la vendita da chavals. Ma gia da ditg sa tracta d'ina occurrenza gronda e d'ina festa populara, a la quala pon vegnir spetgads tranter 50 000 e 70 000 aspectaturs ed aspectaturs, sche l'aura è optimala.

Ils chantuns envidads concepeschon parts dal program accompagnant sco per exempel il concert da gala la sonda saira, las preschentaziuns da chavals la sonda e

la dumengia ed il cortegi folcloric la dumengia. Per tradiziun offran els il vin a chaschun dal banchet la dumengia suentermezdi. Servi vegn il vin da las Glarunaisas e da las Grischunas. Il Glaruna ed il Grischun porschan vins da la spezia grischuna la pli impurtanta, il Pinot noir. Tranter las circa 1000 participantas e participants dal banchet èn represchentadas diversas personalitads da la politica e da l'economia. Uschia sa participescha

mintga onn ina commembra u in commember dal Cussegl federal e las regenzas dals dus chantuns envidads en corpore. L'accompagnament musical dal banchet fa la musica da la polizza grischuna.

Ils chantuns Glaruna e Grischun preschentan al lieu lur numerus products agriculs e lur offertas turisticas. Grischun vacanzas e Glaruna turissem dattan ina invista da lur highlights per vacanzas plain tensiun, d'enviern e da stad, cultu-

ralas e sportivas. L'organiziun da commercialisaziun agricula alpinavera ch'è activa en omadus chantuns suttamenta spezialitads certitfegadas e controlladas da la producziun agricula. Ils products vegnan fatgs per gronda part d'ingredienzias grischunas e glarunaisas e vegnan producids al lieu.

Ils trais chantuns han blers tratgs cuminaivels ...

Cunzunt il chantun Grischun ha er in fitg grond connex cun ils chavals. Mintga onn han lieu diversas occurrenzas da chavals nazionalas ed internaziunalas. Ultra da sigls d'obstachels, da cursas da chavals (Maiavilla/Ragaz Bogn) e da White Turf (cursa da chavals sin naiv a San Murezzan ed ad Arosa) vegn er dà Polo (San Murezzan e Tavau/Claustra). Amaturas ed amatur da chavals da l'entir mund arriivan per questas occurrenzas en il Grischun. En omadus chantuns datti diversas scolas da chavaltger e stallas da chavals, a las qualas ins po reservar vacanzas u excursiuns spezialas.

Las preschentaziuns dal cortegi da la dumengia mettan en evidenza l'istorgia grischuna e glarunaisa, la cultura e las tradiziuns, sco per exempel la schlitteda engiadinaisa, las Glarunaisas e l'uniun da costumes da Glaruna, il Chalandumar ubain tscherts accents da l'istorgia glarunaisa. L'impurtanza istorica ed enconuschenta dal chaval sco animal da lavur en ils chantuns da muntogna vegn preschentada cun ils cortegis Posta dal Flüela, colonna da sauma e runar laina.

Davart quest tema stat a disposiziun in video sut www.gr.ch.

TURISSEM

Destinaziuns èn cuntentas cun dumber da giasts

(rtr) La bell'aura da las ultimas emnas ha carmalà blers en las muntognas per viandar – quai betg mo ils turists dal di – mabain era quels che fan plirs dis vacanzas. Las destinaziuns en il Grischun èn perquai era cuntentas il mument cun il dumber da giasts. La fatschenta cun il viandar renda. Potenzial d'optimar quella, d'optimar la buna purschida ed uschia carmalar anc dapli

viandants che fan era vacanzas en il Grischun, quest potenzial dettia en mintgas, di Miriam Keller da Grischun vacanzas. Tschertgà sajan l'ultim temp adina pli fitg turas da plirs dis, nua ch'ins po schizunt laschar transportar la bagascha dad in lieu a l'auter ni era purschidas dad «all inclusiv», pia purschidas nua ch'il bigliet da las pendicularas è gia integrà en la pernottaziun.

Exposiziun da Grischa Wohnmobile

■ La fin d'emna dals 10 ed 11 d'avust preschenta Grischa Wohnmobile sia exposiziun da stad tradizionala cun numerus autos-rulotta da locaziun e da demonstraziun e cun occasiuns bain mantegnidas. Las visitadoras ed ils visitaders da l'exposiziun survegnan ina survista da la gronda elecziun da models da las duas enconuschentas marcas Knaus e Carthago. Parallelamain a l'exposiziun d'autos da locaziun e da demonstraziun datti er ina preschentaziun d'occaiuns cun autos-rulotta bain mantegnidas. Per tut quels che vulan passentar lur vacanzas a moda uschè mobila sco pussaivel renda ina visita en mintga cas.

Top actuals èn ils autos da locaziun e da demonstraziun. I sa tracta da vehichels sco novs che vegnan purschids per pretschs favuravels. Offertas attractivas sco era bunas purschidas da leasing cumpleteschan l'exposiziun.

Persunas interessadas pon guardar tut ils vehichels da locaziun e directamain reservar in per las vacanzas d'atun. Ils differents models han plaz per duas fin sis persunas.

L'exposiziun è averta sonda e dumengia, ils 10 ed 11 d'avust 2013, mintgamai da las 9.30 fin las 17.00. Grischa Wohnmobile AG, Churerstrasse 9, 7013 Domat, tel. 081 633 25 20, www.grischa-wohnmobile.ch

TERRA GRISCHUNA

Popular è puspè en il trend

(anr/gc) Ina giada era popular e folcloric plitost pegiurativ. Oz perencunter è quai che ha da far cun musica populara, costumes e lutgar puspè en il trend. Il medem vala era per occurrenzas sco Chalandumar, ils Stailers (trais Retgs) e processions ch'è tut daventà – tant sin il champ profan sco religius – part da la vita da mintgadi. Co quai sa cuntinuescha en realitad è da leger e vesair en la novissima ediziun da la «Terra Grischuna». Be in pitschen sguard.

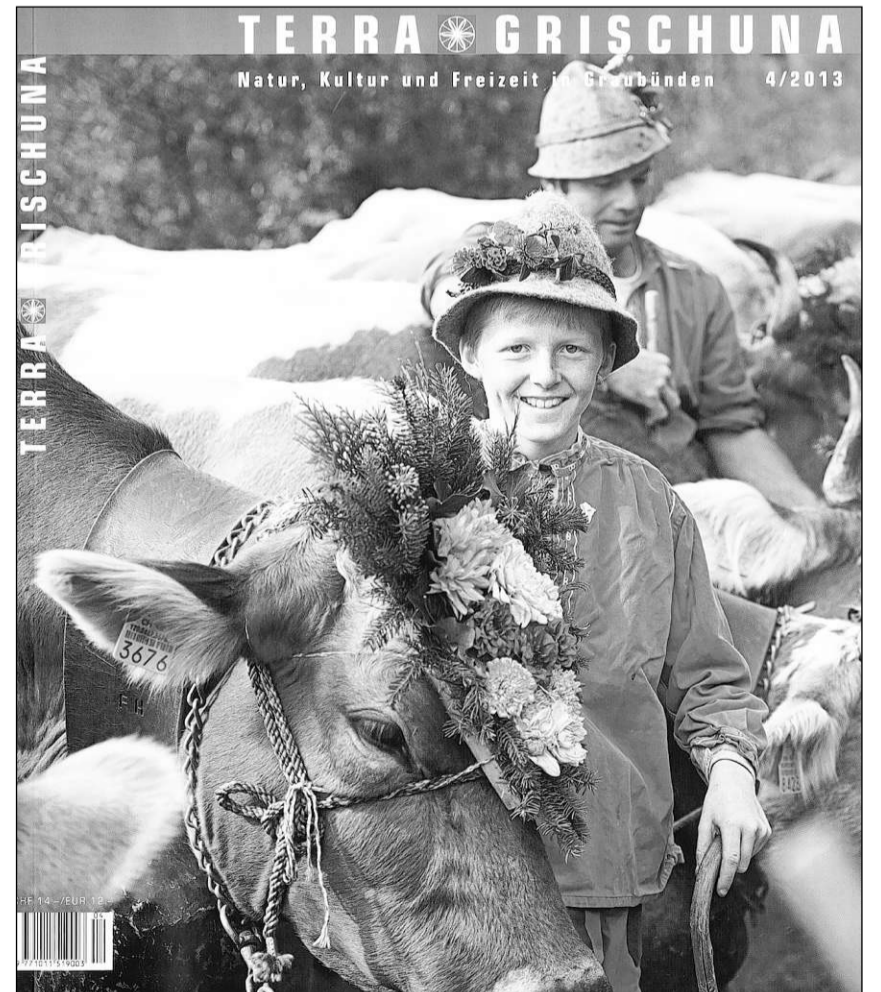
Lunga tradiziun en il Grischun ha il teater popular. I na deva strusch in vitg che n'aveva betg in'uniun dramatica che menava si teater onn per onn – e quai en tuts trais linguatgs chantunals. Ils iniziants eran ils chors, las societads da musica ni era las cumpagnias da mats. Vinters èn era vegnids pli e pli gieu en il liber.

Il lutgar ha ses origin en il cumbat tranter pasturs e purs. Oz è quai in sport naziunal ch'entusiasmescha in grond public, era en noss Chantun. – Il sa vestgir era – sper sia funcziun da proteger – ina pussaivladad per sa differenziar visavi als auters e veva l'intent da mussar ed exprimer identitad vulida.

La mecanisaziun ha già sco consequenza ch'il territori da muntogna vegn anc cultivà. Mo entaifer ina generaziun è la lavur sin il fons sa midada da radent. Qua tras èn usits svanids ch'entiras generaziuns han cultivà.

Dapi onns flurescha dentant la musica populara en il Grischun. Oriundamain era igl insaquants Jenics che tgiravan quella. Oz datti en il Grischun pli che 70 furmaziuns che cultiveschan quella, en il rom da la tradiziun, mo era tras experimenter tenor plaschair.

Zunt impurtantas – ed era pussentas – eran antruras las cumpagnias da mats. En insaquants lieus – sco a Domat – èn ellas vinavant activas e sa mussan tar grondas festas, sco da Sontgilcrest, en lur bellas uniformas. Ellas han ina lunga tra-

La revista «Terra Grischuna» è da vast cuntegn, illustrada e variada bain.

MAD

diziun ed èn adina puspè s'adattadas al basegn dal temps.

Na da surveisar è ch'i dat oz era novas furmas che portan tut in'otra cultura en nossa regiun. Ins numna talas events, sco p.ex. ils open airs, che daventan pli e pli ils novs usits. Auters èn percunter svanids, siond ch'els n'avevan pli nagin senn u èn daventads l'unfrenda dal progress tecnic. Intgins han denton pudì sa mantegnair. Il spiert dal temps èsi che decida tge ch'è oz anc usit.

Dètg vasta è era la sparta «Magazin»

en la «Terra Grischuna». Regurdà vegn qua t. a. a la fundaziun da l'Uniun grischuna da chatscha da patenta avant 100 onns. La planisaziun tras quella haja purtà sauns effectivs tar las selvaschinas. – Sut il titel «Chant fa punts da linguatg a linguatg» vegn preschentada la musica Corin Curschellas. Ses chant e sia musica chattan in bun resun. – Descritta è era ina spassegiada sin il Trutg dal Fiem, che maina davent dal Segnas a la staziun da val da las Pendicularas a Fiem.